

ปุมแพทยจุฬา

๕๐ ปี

แพทยจุฬา 50 ปี
วิชาการก้าวหน้า

สร้างแพทย์ดีมีคุณค่า
คู่สภากาชาดไทย

พระกรณียกิจของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก เกี่ยวกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปุมแพทยจุฬา 50 ปีนี้เป็นบทความที่รวบรวมเรียบเรียงถึงประวัติเหตุการณ์ ตลอดจนบุคคลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดตั้ง คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และวิวัฒนาการของโรงเรียนแพทย์แห่งนี้จนเจริญรุ่งเรืองมาถึงปัจจุบัน บทความอาจไม่ได้บันทึกไว้ เรียงตามลำดับเหตุการณ์ หรือสมบูรณ์ครบถ้วน การกล่าวอ้างอิงถึงเฉพาะบางบุคคลก็ได้หมายความว่า ท่านผู้มีคุณูปการต่อคณะแพทยศาสตร์ อีกหลายท่านจะไม่ได้มีส่วนสำคัญ แต่เป็นการหยิบยกเพียงบางส่วนบางตอน ตามที่ผู้เรียบเรียงจะสนใจหยิบยกขึ้นมา เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้ ชาวแพทยจุฬาฯ ได้รำลึกย้อนอดีต ในวาระที่คณะแพทยศาสตร์แห่งนี้ ได้ถือกำเนิดมาจนจะครบ 50 ปี ในปีพุทธศักราช 2540 นี้

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก “พระบิดาแห่งวงการแพทย์ไทย” ทรงศึกษาเตรียมแพทย์และสาธารณสุขจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด หลังจากที่ได้ทรงสำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2463 สมเด็จพระบรมราชชนกได้เสด็จนิวัตพระนคร เนื่องในวันพระบรมศพสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระราชชนนีพันปีหลวง ในระหว่างที่ประทับอยู่ที่กรุงเทพมหานคร ได้พระราชทานเงินทุนให้แก่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 200,000 บาท เนื่องในงานฉลองพระชนมายุครบ 28 พรรษา โดยให้ใช้ดอกผลจากทุนนี้เพื่อสังนินิต และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยออกไปศึกษาต่อต่างประเทศในวิชาแพทย์หรือวิชาเคมี ฟิสิกส์ และชีววิทยา เพื่อเป็นการเตรียมอาจารย์ของมหาวิทยาลัย

ช่วงเวลานั้นผู้แทนมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ ได้ปฏิบัติงานด้านสุขภาพิบาลร่วมกับสภากาชาดสยาม ณ เมืองเชียงใหม่ และมีความประสงค์จะช่วยเหลือการศึกษาแพทย์ของประเทศสยาม เมื่อสมเด็จพระบรมราชชนกเสด็จไปยังยุโรปและก็ทรงรับภาระติดต่อกับฝ่ายมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ในการจัดทำ Memorandum ซึ่งมีรายละเอียดเพิ่มเติมมากมายสำหรับการช่วยเหลือการศึกษาแพทย์ ความขัดข้องระหว่างเจรจาและปัญหาก็มีอยู่บ้าง ประการแรก ได้แก่ เรื่องสถานที่ตั้งคณะแพทย์ ในขณะที่นั้นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีคณะแพทยศาสตร์อยู่ที่ศิริราชพยาบาล มีปัญหาว่าการตั้งตัวต่อที่ศิริราชจะต้องก่อสร้างใหม่เสียเงินมาก ถ้าใช้โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์จะเป็นการดีเพราะเป็นโรงพยาบาลที่ทันสมัยกว่า และอยู่ใกล้ศูนย์กลางของมหาวิทยาลัย แต่เนื่องจากโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เป็นของสภากาชาด ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนในพระอุปถัมภ์ของเจ้านายเชื้อพระวงศ์ ก็ติดขัดอีก จึงต้องใช้โรงพยาบาลศิริราชพยาบาลเป็นคณะแพทยศาสตร์ต่อไป ประการต่อมาได้แก่ฝ่ายไทยต้องการศาสตราจารย์ เอ จี เอลลิส จากสหรัฐอเมริกา มาเป็นวิชาการ (Director of Study) แต่ท่านเพิ่งได้รับแต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์ทางพยาธิวิทยาในมหา-

วิทยาลัยแพทย์เจฟเฟอร์สัน ในที่สุดท่านยินยอมที่จะสละตำแหน่งอันมีเกียรติในบ้านเมืองของท่านเพื่อมารับตำแหน่งในประเทศไทย

เมื่อได้ตกลงเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ระหว่างฝ่ายไทยและมูลนิธิฯ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงมีพระบรมราชโองการให้ดำเนินการตามข้อตกลง วันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2465 นับว่าเป็นวันเริ่มต้นความร่วมมือระหว่างมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์กับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอย่างเป็นทางการในการสนับสนุนการศึกษาแพทยศาสตร์

ในปี พ.ศ. 2466 สมเด็จพระบรมราชชนกเริ่มทรงงานในตำแหน่งอธิบดีกรมมหาวิทยาลัยและพระอาจารย์สอนวิชากายวิภาคศาสตร์ของสัตว์ มีกระดูกสันหลังและวิชาประวัติศาสตร์ให้แก่ินิตเตรียมแพทย์ปริญญารุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ซึ่งกำลังศึกษาในคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ทรงเป็นพระอาจารย์ที่ดูแลศิษย์อย่างไม่ถือพระองค์ ครั้งหนึ่งเมื่อ ศ.นพ.สุต แสงวิเชียร กำลังสอบวิชาชีววิทยา ณ ได้ถุนเรือนนอกที่หอวังซึ่งใช้เป็นสถานที่สอบ ลมพัดแรงทำให้ต้องใช้มือข้างที่ได้อื่นเขียนคอยตะปบกระดาษไว้ไม่ให้ปลิว ปรากฏว่ามีมือทอดข้ามไหล่เอาก่อนอิฐมาวางให้ 1 ก้อน แล้วมีเสียงถามว่ายากไหม ศ.นพ.สุต ตอบว่า “ไม่ยากครับ พอทำได้” เงยหน้าขึ้นจึงเห็นสมเด็จพระบรมราชชนกทรงยิ้มพอพระทัยที่กำลังทำข้อสอบของพระองค์ ซึ่งให้เขียนรูปและอธิบายอวัยวะต่างๆ ของไส้เดือนที่ตัดตามขวาง

นอกจากนี้พระองค์ได้ทรงจัดทำหลักสูตรแพทยศาสตร์ ร่วมกับ ศาสตราจารย์ เอ จี เอลลิส สำหรับคณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งหลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรแรกเริ่มในการจัดการเรียนการสอนของคณะแพทยศาสตร์ รพ.จุฬาลงกรณ์ ในเวลาต่อมา

ในปี พ.ศ. 2471 สมเด็จพระบรมราชชนกทรงจัดทำรายงานดำริรูปการจัดการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พร้อมรายงานความเห็นในเรื่องการสำรวจการศึกษาเพื่อ

ประกอบพระราชโอรยาธิบายของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อยกมาตรฐานการศึกษาของมหาวิทยาลัย ซึ่งรายละเอียดยังคงความทันสมัยอยู่จนปัจจุบัน และถือเป็นนโยบายอุดมศึกษาฉบับแรกของประเทศไทย

นอกจากนี้ยังทรงทำพินัยกรรมให้ทายาทของพระองค์ให้เงินสมทบอีก 500,000 บาท เป็นทุนพระมรดกฯ ส่งอาจารย์ทั้งวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานและวิชาแพทย์ไปศึกษาต่างประเทศเพื่อกลับมาเป็นอาจารย์ ซึ่งจากเงินบริจาคจำนวนนี้สามารถสนับสนุนอาจารย์ได้ถึง 23 คน

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ได้เคยมีพระราชหัตถเลขาไปยังศาสตราจารย์ นายแพทย์ เฉลิม พรหมมาส ซึ่งเป็นสภานายกสโมสรแพทย์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีข้อความตอนหนึ่งว่า

“การที่ให้นามสโมสรนี้ว่า “แพทย์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” นั้นแสดงว่าท่านมีความเชื่อถือและภูมิใจในโรงเรียนของเรา ท่านถือตัวท่านเป็นศิษย์มีครู ท่านเชิดชูโรงเรียนของท่าน ไม่อับอายปิดบัง และท่านได้มีความรู้สึกความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ท่านจึงเอาชื่อซึ่งเป็นพระบรมนามาภิไธยของปิยมหาราชของเราไปใช้ เพราะท่านตั้งใจจะบำเพ็ญตนให้เป็นที่ไว้วางใจได้ และเชื่อในความสามารถของท่าน ที่จะรักษาชื่อนี้ไว้ได้ไม่ให้เสีย”

จะเห็นได้ว่าสมเด็จพระบรมราชชนกมีพระกรณียกิจอย่างใหญ่หลวงต่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การอุดมศึกษาของชาติ ตลอดจนการแพทย์ไทยเป็นอย่างดี

ศ.นพ.เอ จี เอลลิส อดีตคณบดีคณะแพทยศาสตร์ และอดีตอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวว่าการที่พระองค์อุปถัมภ์มาในโลกนี้ทำให้โลกนี้ดีขึ้นเป็นแน่แท้

บรรณานุกรม : 100 ปี สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป 2535

สมรัตน์ จารุลักษณะนันท์
สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ

หมายเหตุ

จุฬาลงกรณ์เวชสารยินดีต้อนรับบทความเพื่อตีพิมพ์ในคอลัมน์พิเศษ “ปุมแพทย์จุฬา 50 ปี” ซึ่งจะมีอยู่ตลอดระยะเวลาในวารสารจุฬาลงกรณ์เวชสาร ประจำปี 2539 และ 2540 โดยจะขอถือเป็นโอกาสอันดีในกิจกรรมร่วมเฉลิมฉลอง 50 ปี แห่งการก่อตั้งคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนึ่งขอเท็จจริงในบทความหากท่านผู้อ่านท่านใดเห็นว่าคลาดเคลื่อน ขอความกรุณาแจ้งมายังบรรณาธิการ เพื่อจะได้อตรวจสอบและเก็บไว้เป็นหลักฐานอ้างอิงต่อไปในอนาคต